

CERKVENI GLASNIK

Izhaja zadnji teden v mesecu

ZA TRŽIŠKO ŽUPNIJO

Posamezna številka stane 2 Din.

Bela smrt.

Edini sin ji je umrl v cvetu mladosti, ostala ji je le še hčerka. Sin, nje ponos, njena nada, njeno vse pa je ležal v svežem grobu. Nesrečno materino srce se kar ni moglo užitviti v to, da njenega sina ni več med živimi. Njeno oko je zbegano strmelo v daljavo in se zopet ozrlo po sobi, da morda ugleda dragega otroka. A sina, edinega ni bilo več! Kakor kletvina se je izvilo iz njenih ust: »O Bog, kako moreš biti ti dober, ko si mi vzel vse, moje edino bogastvo na zemlji!« In vstala je, zdelo se ji je, da mora to misel, ta dvom nad božjo dobroto povedati v obraz duhovniku. In stopila je pred duhovnika in je začela bolešno, očitajoče: »Gospod, kako more biti Bog dober, ki mi je vzel edinega sina, vse veselje, vso srečo na zemlji —« Duhovnik pa jo je mirno pogledal in ji rekel: »Oprostite gospa, da vam stavim eno samo vprašanje. Ali ste hotela imeti morda samo tega sina —?« Ostrmela je, povesila svoje oči in počasi je prišlo iz njenih ust priznanje: »Da, celo norčevala sem se iz onih, ki so jih več imeli.« »Gospa« — je govoril dalje duhovnik, »ne maram vam nič očitati, ne vem, zakaj je Bog poklical k sebi vašega otroka, a to vem, da je to storil v svoji nedoumljivi dobroti. Koliko otrokom ste preprečili življenje, ki jih je Bog hotel ustvariti, zato vas prosim, ne očitajte sedaj tega Bogu, če vam je sedaj vzel še tistega, ki ste ga hotela imeti.«

Obstala je, sklonila glavbo, solze so ji porosile oko in za slovo je rekla tele besede: »Prečastiti, povejte vsem staršem, ki tako žive kot sem živela jaz —, da jim Bog lahko vzame še tistega otroka, ki ga niso žrtvovali »beli smrti«.

Bila je večja družba, dobro razpoložena pri predpustni zabavi pri »Zlati ribi«. In začeli so govoriti tudi o tem predmetu. »A, kaj greh.« — se je oglasil zakonski mož — »greh je to: imeti otroke in jih pahnuti v pomanjkanje, kaj ni bolje, da ga ni na svetu, kakor da bi bil celo življenje nesrečen —!« »Kapitalisti naj imajo otroke.« mu je sekundiral drugi. In tretji se je oglasil: »Glejte našega kolega N. N., cel kop otrok, niti poštene zabave si ne more privoščiti, cel predpust je doma, samo otroke pestva.« »In naše delavstvo, kar ga ni naprednega, sama beračija in umiranje, pri 40 Din dnevne zaslužke, pa cel kop otrok, to so kotišča same jebe —,« tako je modroval četrti. Dame so pa sedele v drugem kotu v svilenih modnih oblekah in se pogovarjale o — neznosni dragini. Pa zaigral je najeti šmamel in vsa družba se je veselo zasukala in pila in plesala do jutra, ko so šli ljudje k prvi sv. maši.

Na nasprotni strani ulice pa je stanoval N. N., državni uradnik s svojo družino. Imel je seveda plačo, kakor njegovi stanovski tovariši, brez postranskega zaslužka, a z njo je moral vzdrževati celo kopo otrok. Pa čudno, skoro nikoli ni tožil o neznosni dragini in slabih plačah, gotovo pa manj kakor njegovi eno in dvo otroški kolegi. V družini je vladala sicer skromnost, a tiha zadovoljnost. Vse je vezala požrtvovalna ljubezen. Kakor angel miru je gospodinjala dobra žena, prijazen nasmeh ji je vedno igral okrog usten, ostra beseda ji je bila neznana, z resnobo in ljubeznijo je krotila živo deco, znala je vse v družini urediti tako prijetno, da je mož najraje ostajal doma. In ko je v restavraciji na nasprotni strani

igrala godba in šumel ples, je N. N. doma pestoval najmlajše dete in veselo pel z najstarejšo hčerko otroško pesmico. Ne-koč ga je kolega vprašal: »Ti, kako pa moreš s svojo plačo preživljati toliko družino?« In N. N. se je nasmehnil in odgovoril: »Saj jih ne preživljam jaz —! Veš prijatelj, kdor nima globoke vere v božjo previdnost, ki skrbi celo za ptice pod nebom, ta ni — za zakon! Jaz se držim stare vere. Nas je bilo doma kakor apostolov, težko je bilo, a šlo je, in danes se nobenemu slabo ne godi. Ranjka mati nam je večkrat rekla: »Z vsakim otrokom pride kos kruha na svet,« in resničnost tega tudi jaz okušam.«

Nastopite poštenjaki!

Že dvakrat po vrsti smo ob volitvah imeli v Trziču priliko opazovati, kako so se od gotove strani delile volilne klobase in točile opojne pijače, da se s tem pridobe volci. Nekaj žalostnega je bilo gledati nekatere pijane volilce prihajati na volišče in odločati o — blagajni države in občine!

Naš list ni nikak strankarski časopis in tega, kar se je dogodilo, ne obsoja s političnega stališča, ampak s stališča morale, poštenosti in narodne kulture. To bi bil obsodil že pred volitvami, a ni hotel, da bi se reklo, da agitira za volitve. Sedaj so volitve za nami, zato naj bo dovoljena odkrita beseda.

Indijanski rod so takozvani »kulturni« Evropejci skoro uničili s tem, da so ga zavedli v pijančevanje. Na Koroškem in v Istri so se naši narodni nasprotniki posluževali tudi alkohola, ko so zatirali slovenski življenjski Slovence so vzgajali za nemčurje in lahono s tem, da so jim dajali šnopsa, da so jih vzgajali za — pijance. Pijanec uniči značaj. Neznajnej — pijanec pa proda za kos klobase in frakelj žganja svojo vest, svojo dušo, svojo poštenost in tudi svoj — narod. Ob volitvah smo v Istri in na Koroškem gledali iste prizore, kot smo jih sedaj v Trziču in »Slovinci« — pijanci so volili italijansko — oziroma nemško in — prodali svoj rod!

Kdor goji pijančevanje, goji v narodu neznačajnost in prodance —! Narod, v katerem pa vlada neznačajnost in podkupljivost, je zapisan — smrti. Kdor torej goji v narodu pijančevanje — uničuje svoj narod, njegovo zdravje in njegovo moralo. Kako more potem tak uničevalec svojega naroda in njegove poštenosti govoriti, da hoče delati za dobrobit naroda — — —?! Kdo mu bo še verjel?!

Vzemimo tole primero: V Trziču bi bilo recimo mogoče ohraniti ljudi v katoliški veri samo še z alkoholno pijačo. Ali bi smela duhovščina točiti opojne pijače in navajati ljudstvo v pijančevanje za to, da bi jih ohranila v katoliški cerkvi? Ne —! Če bi bila katoliška vera tako za nič, da bi jo mogel rešiti le alkohol in pijančevanje, potem ne bi bila vredna, da obstoja. To je primera. To primero pa obrnimo na politično polje. Če je kaka stranka taka, da ji mora pomagati alkohol, potem ni vredna, da obstoja, pa naj bo liberalna, klerikalna, socialistična ali katerakoli.

Ne agitiramo s tem proti tisti stranki v Trziču, ki je to zagrešila, ampak samo tole rečemo: Če ima tista stranka v sebi še kaj poštenih ljudi, naj tisti nastopijo in naj napravijo v njej red, da se to več ne zgodi. Povedo naj na glas: »To je za nas sramota! Mi smo poštenjaki, mi ljubimo svoj rod in ga ne maramo poživiti, zato taka sredstva obsojamo.«

Povedati pa moramo, da je naše delavstvo vseh delavskih struj to kupovanje duš z alkoholom splošno — obsojalo. To je veselo znamenje, častno za delavca, da obsoja neznačajnost in korupcijo. Da navajamo sodbo samo enega in sicer socialista, ki je rekel: »Mi ne maramo, da bi pijani volilci z nami volili, niti enega glasu ne maramo kupiti z alkoholom.« Tako je prav! Vsaka stranka naj deluje na to, da bo imela v sebi značajne ljudi, pa se bodo gotovo izboljšale naše žalostne razmere.

Vsi poštenjaki nastopite v boj za treznost in značajnost!

Oznanila za mesec marec.

Nedelja, 1. postna. Skupno obhajilo za moške, pop. ob 2. uri križev pot in pete litanije presv. Srca Jezusovega.

Postni govori bodo ob nedeljah pri prvi sv. maši.

6. Prvi petek v mesecu, ob 6. uri sv. m. z blagoslovom. Cel post je vsak petek zvečer ob 7. uri v župni cerkvi sv. križev pot, zjutraj pa ob 6. uri sv. m. z blagoslovom.

8. Nedelja, 2. postna — kvaterna. Služba božja po navadi, ob 9. uri dop. se izpostavi sv. R. T., nato se moli ura molitve za duhovnike, ob 10. uri sv. m. z blagoslovom; pop. ob 2. uri križev pot in litanije. Ta dan se začne čas za velikonočno spoved.

15. Nedelja, 3. postna. Služba božja po navadi.

19. Sv. Jožef, zapovedan praznik. Ob 6. uri sv. m. z blagoslovom, ob 10. uri pri sv. Jožefu, pop. ob 2. uri v župni cerkvi litanije sv. Jožefa, ob 3. uri pa pri sv. Jožefu pete litanije M. B.

22. Nedelja, 4. postna. Služba božja po navadi. Pop. po litanijah ura molitve.

24. Celodnevno češčenje presv. R. T. za našo župnijo. 23. zvečer po ave Mariji naznanja polurno zvonjenje celodnevno češčenje prihodnjega dne. Sv. R. T. se 24. izpostavi zj. ob 6. uri, nato sv. maša, druga maša bo ob 7. uri, tretja ob 8.15, četrta ob 10. orglana.

Uro molitve naj molijo: Dolinci od 8. do 9. ure; Šentanci in Ostriščanje od 9. do 10. ure; šolska mladina od 11. do 12. ure — oni, ki nimajo dop. šole, bližnji sosedje od 12. do 1. ure; dekliška Marijina družba od 1. do 2. ure — takrat naj pridejo tudi druga dekleta; ženska Marijina družba in žene sploh od 2. do 3. ure; č. šolske sestre od 3. do 4. ure; šolska mladina, ki ima pop. prosto, od 4. do 5. ure; tretji red in moški od 5. do 6. ure. Ob 5.45 bodo slovesne litanije presv. Srca Jezusovega in zahvalna pesem. Posamezne ure bo naznanjal veliki zvon in zvečer bo zvonilo, kakor na predvečer. Molita naj se predvsem 6. in 9. ura ura molitve.

25. Praznik Marijinega Oznanenja, god farne patrone. Vse sv. m. z blagoslovom, ob 10. slovesna peta sv. maša, pop. ob 2.30 pete litanije M. B. Ta dan naj opravijo velikonočno spoved zlasti dekleta.

29. Tiha nedelja. Služba božja kakor po navadi v postu.

Duhovne vaje za moške in žene se bodo vršile od 30. marca do cvetne nedelje zjutraj, torej cel teden in sicer tako, da bo zjutraj ob polu šestih v župni cerkvi govor za žene, zvečer ob osmih pa pri sv. Andreju za fante in moške, skupno obhajilo bo na cvetno nedeljo. Prvi govor bo v ponedeljek 30. marca zvečer ob 8. pri sv. Andreju.

Tretji red. Shod 1. marca pop., družbena sv. maša za umrle člane 3. marca ob 6. zj. V molitvi se priporoča umrla Marija Bertoncely, delavka iz dekliškega doma. 4. maja 1924 je vstopila v tretji red, Bog pa jo je poklical k sebi še pred potekom enega leta po obljubi, umrla je v ljubljanski bolnici 29. januarja.

Dekliška Mar. družba. Shod 8. marca, skupno obhajilo 25. na praznik Mar. Oznanenja, ura molitve od 1.30 do 2. ure 15. marca. Dekliški večerj 4. in 18. marca.

Mladiška Mar. družba. Skupno obhajilo 1. marca, shod 15. marca.

Ženska Mar. družba. Shod 15. marca.

Marijin vrtec za deklice ima shod 25. marca, za dečke 22. marca po osmi maši.

Šolska spoved. Ljudska šola: deklice imajo spoved v torek 17. marca pop., dečki v petek 20. marca pop., drugi dan je ob 8. uri sv. maša s skupnim obhajilom, otroci od Sv. Ane naj pridejo k spovedi v soboto 21. marca ob 7. uri zjutraj. Meščanska šola ima spoved v petek 27. marca pop. skupno obhajilo 28. ob 8. uri zjutraj.

Vestnik dobrodelnih ustanov.

a) **Vincencijeva konferenca** je prejela januarja Din 9858.01, izdala pa Din 9522.75. Dnevno zavetišče je posečalo 49 otrok.

b) **Elizabetna konferenca** je imela v januarju dohodkov Din 302.10 in stroškov Din 285.—.

c) **Sv. Antona kruh** izkazuje januarja dohodkov Din 170.44, izdatkov Din 100.—.

d) **Kvaterna nabirka** bo v nedeljo 22. marca.

Pri porokah, krstih in pogrebi se spomnite naših dobrodelnih ustanov!

Karl Pirc:

Župna cerkev v Trziču.

Kakor vse kaže lahko trdimo, da stoji zdajšnja župna cerkev na najstarejšem kraju Trziča.

Naselbenci, ki so imeli pričetkom 12. stoletja na Slapu svoje fužine za baker, so baje sezidali ondi prvo svetišče, koder so tudi pokopavali svoje mrliče.

Kakšna je bila ta cerkev, nam ni nič znanega. Pač pa vemo, da so se okrog nje začeli naseljevati naši pradedje in postavljati svoje kočice, tako da je postalo na levem bregu Bistrice kmalo dokaj velika naselbina — Trzič.

Iz zgodovine vemo, da je leta 1261 Ulrik III. grof koroški podaril Trzič Stiškemu samostanu; da ga je l. 1399 zamenjal vojvoda Viljem za Dobrnič in da se je pridružil l. 1400 pod papežem Bonifacijem IX. krški nadškofiji.

Prvi župnik se omenja 1383. l. z imenom Hans Hertlein, iz neke listine iz leta 1500 pa izvemo, da je bila cerkev posvečena naši ljubi Gospe.

Prvo svetišče, ki nam je bolj natančneje znano, je neka kapelica, ki se v spisih skoz stoletja večkrat omenja in je stala do leta 1807. Zidana je bila v dvi nadstropji.

V spodnje se je prišlo po 9 stopnjicah. Ondi je bil oltar sv. Magdalene. Tlakovana je bila ta kapelica s kamenitimi ploščami, svetlobo je dobivala po dveh oknih poleg oltarja. Stene so bile na presno poslikane, strop pa obokan iz naravnega kapnika.

Zgornji del, v katerega je vodilo navzgor 7 stopnic, je bil svoj čas štukaturan, a je leta 1785 pogorel, da se pozneje ni moglo dognati, za kaj je služil. Mislimo pa, da se ne bomo motili, da je bilo to ona »karmelska kapelica na pokopališču v Trziču«, ki se omenja v neki listini iz 6. okt. 1690 in da je ondi stal društveni oltar nekdanj slovit škapski ali karmelske bratovščine.

V to dobo spada čuden dogodek, ki se je ohranil med ljudstvom stoletja v spominu in ga je pripovedoval še pred petdesetimi leti Plevnikov Lukež (Luka Kralj, usnjar v Trziču) takole:

Nekoč sta prišla v Trzič dva tuja tatova, »Kohar« in »Vergelc« po imenu, ki sta cerkvenikovo deklo, ki so jo klicali za »Krhjavko«, pregovorila, da jim je izročila ključ.

Še isto noč sta vdrla v svetišče, pobrala svete posode s sv. R. T. in druge dragocenosti. Svoj rop sta nesla v Zvirče in ga ondi skrila v neki dolbini, kakor se tod še danes nahajajo.

Ko so drugo jutro Zvirški in Kovorški pastirji gnali svoje črede na pašo, so začuli iz omenjene dupljine zvončkanje zvončka, kakor kadar neso bolniku sv. popotnico.

Pastirji so postali pozorni, šli za glasom zvončka, dokler niso v veliko začudenje našli pod skalo sv. posode.

Prestrašeni so hiteli v Kovor pravit tamošnjemu župniku, kaj so našli. Župnik se hitro obleče v koretelj in štolu ter odide s cerkvenikom in pastirji k skali, kjer je še vedno zvončkljalo, dokler niso prišli do nahajališča.

Župnik je spoštljivo dvignil sveto posodo in jo prenesel nazaj v Tržič.

Tako stara pripovedka.

Ker je postajal Tržič vedno bolj obljuden, je bilo treba začeti misliti na večjo župno cerkev. In res so leta 1575 sezidali novo cerkev v gotskem slogu. Sledovi te zgradbe se vidijo še danes na spodnjem delu stolpa in na vhodnih glavnih vratih.

Štirje masivni stebri so nosili obok ladije, v kateri je dohajala svetloba po štirih oknih.

Zakristija je bila jako majhna, imela je prostora komaj za 25 ljudi. Iz nje se je šlo po ozkih stopnjicah na prižnico, ki je bila takrat na levi strani, pri oltarju sv. Jurija.

Ta cerkev je dvakrat pogorela. Prvič 16. avgusta 1713, na dan sv. Roka, ko je šla takrat običajna procesija v podružnico sv. Jožefa počastit sv. Roka, patrona proti kugi in drugim boleznim. Ogenj je zanetil cerkvenik, ki je hranil v predalih za oltarjem darovano predivo, volno in olje.

Ob drugi uri popoldne je šla neka ženska, »Bodeljka« po imenu, za farovžem na zelnik, pa zagleda gost dim, ki se je valil iz cerkvenih oken. Hitro gre naznanit cerkveniku. Ko odprejo vrata, je vsled prepriha šinil plamen skozi okna. Oltarji, prižnica, klopi, sveti zakramenti, vse je pogorelo, še streha in stolp. Zvonovi so popadali na tla in se poškodovali, da so jih morali preliti.

Drugi požar je nastal 28. junija 1785, ko so popravljali pločevinasto streho na stolpu.

Ko so se namreč odpravljali tesarji iz ogredja k zajutru, je padla nekemu delavcu goreča goba s pipe na s škodljivimi krito cerkveno streho. Od zajutruka prišedši delavci so sicer takoj zapazili ogenj in jeli klicati: »Ogenj, ogenj, gori, vode, vode!« Ljudje so bili hitro pri rokah, a niso mogli dosti pomagati, ker sta jim dim in sapa zapirala pot.

Skozi stolp je namreč vodila na cerkveno streho samo ena tako majhna odprtina, da ni bilo mogoče skozi njo spraviti škafa vode.

Tako je prešel ogenj s cerkvene strehe na stolp, kojega ostrešje je končno padlo s silnim hruščem na Vodomulnjekovo plat pokopališča. Ljudje so reševali sosednje hiše. Obraniti pa niso mogli, da je zgorela streha in zgornji del kapelice sv. Magdalene.

Škodo so le za silo popravili. Nikdo ni imel veselja popravljati staro zidanje, ki je bilo itak temno, nizko in pretesno. Komaj tričetr župljanov je imelo prostora v cerkvi.

Silo težavno je bilo spovedovanje, kajti prostora za spovednice ni bilo nikjer. Ena spovednica je stala v zakristiji in spovedovanje v toliki gneči ni bila prijetna stvar.

Ko je nastopil leta 1807 novi župnik g. Valentin Prešern župnijo, je takoj sklenil zgraditi novo cerkev. In res, komaj je zadobil nekoliko zaupanja pri tržanih, jih je jel navduševati za novo zgradbo. V prošnji, ki jo je vložil pri vladi za dopustitev zidanja med drugim posebno naglašal, kako je mučno gledati ljudi, ki se v silni gneči v cerkvi prerivajo. Po zimi prezebajo, radi česar se hodijo med pridigo grēt v sosednje hiše. Po leti je pa neznosna sapa, da duhovniku na prižnici kar sapo jemlje in je vedno v nevarnosti, da ga kap zadene.

Od hiše do hiše je hodil in osebno pobiral darove za novo cerkev. Kmalu je nabral precejšnjo svoto tedanjih »banko cegelcev«, priložil premoženje župne cerkve in podružnic, cerkveni patron grof Radecki je dodal 300 gold. kovane denarja, pa so leta 1808 pod vodstvom ključarjev Ignacija Ceme, kosarja in Janeza Mallyja, usnarja, pričeli graditi z vso vmeno novo stavbo, tako da je še isto leto bil dograjen prezbitrij in strešina postavljena. Gosposka je sicer zidanje dokaj ovirala in se opirala, da bi se porabilo premoženje podružnic, zlasti ono sv. Ane, a končno so se pa vse eno te ovire premagale.

Žal so pa vojska, francoska invazija, hud požar zidanje ustavili in tako veselo pričeto delo je počivalo do leta 1815.

Šele sredi majnika 1815 so se lotili vnovič dela. To pot edino le s prostovoljnimi prispevki župljanov. Jeli so graditi cerkveno ladijo, in tretjo nedeljo v oktobru, t. j. na žegnansko nedeljo se je že opravila v novem svetišču prva služba božja.

Za mezdo in preskrbo delavcev, katerih je bilo včasih do 30, so vsak teden sproti skrbeli premožnejši župljani. Vrstili so se med seboj, tako da je vsak teden eden prevzel nase plačevanje mezde in prehrano zidarjev. Celi krojačev in čevljarjev sta kopali pesek v Preski in Bistrici. Pri Slapnikovi hiši (zdaj Moline) na Slapu so lomili kamenje in ga prevažali čez Bistrico in Cerkovnik na stavbišča, na Kokavnici so pa kuhali v dveh apnenicah apno.

Ker je primanjkovalo prostora na stavbišču, so spremenili kapelico sv. Magdalene v jamo, koder so ugašali apno. Pozneje so to stavbo porušili, da je popolnoma izginil iz prizorišča ta svedok starega Tržiča.

Revnejši sloji so vrstoma po številkah delali tlako. Rovtarji in drugi dobrotniki so pa dovažali gradivo in opeko, katere so porabili 60.000 komadov.

Za slikarijo, ki je stala 200 gld. kov. d. so nabrali od hiše do hiše potreben denar, isto tako za oltar (brez slik) in antependij 150 gld. Zopet je dodal patron 100 gld.

Pripomniti se mora, da je bila požrtvovalnost tim večja, ker je vsled slabe letine nastala huda draginja. Mirnik pšenice je stal 3 gld. 40, rži in koruze 3 gld. 30, bokal vina 48 krajcarjev.

Delavci so pa po trikrat na dan jedli in dobivali v denarjih dnevno po 20 krajc.

Cerkveni ključarji, ki so bili takrat Jernej Mally, usnar, Karel Pollak, usnar in Anton Primožič, gostilničar, so imeli polne roke dela, da so pazili na redno funkcioniranje celotnega podjetja.

Prehrano in mezdo delavcem so dajali sledeči tržani: h. št. 88, Franc Mally, usnar; št. 91, Ignacij Ceme, kosar, poleg hrane je daroval lepo sliko Marijinega Oznanenja za veliki oltar; Rajmund Jabornik je poleg vsega omissil sliko presv. Trojice za veliki oltar in mnogo vožnje oskrbel; št. 99, Gašper Ceme, kosar je poleg vsega izdelal v svoji fužini mnogo orodja za gradnjo; št. 106, Anton Sluga, irhar; št. 118, Ignac Jabornik, jeklarna, poleg vsega kot drugi je dal še 1000 opek in kamen za ena cerkvena vrata; št. 120, Anton Kališnik, trgovec, je dal dvakrat toliko kot drugi na hrani in mezdi; št. 122, Janez Mally; št. 129, Pavel Mally, vsi trije usnarji; št. 132, Jernej Mally, usnar, je izdrževal slikarja Lajerja in njegovega pomočnika z vsem, dokler je slikal cerkev, vrh tega dal mnogo priprege; št. 134, Matija Klander, gostilničar; št. 136, Valentin Mally zase in nedoletne dediče Šimna Deu; št. 138, Karel Pollak, usnar, poleg vsega mnogo priprege; št. 139, Valentin Polc, gostilničar; št. 140, Johana Napret, nogavičarica; št. 145, Ignacij Janežič, mlinar; št. 151, Jernej Pollak, usnar; št. 165, Valentin Kališnik, nogavičar; št. 167, Anton Primožič, gostilničar. Dalje so darovali Janez Polc p. d. Fik, kosar, Valentin Texter, ključavničar in Jože Kavčič, gostilničar po 50 gld. Tudi neposestniki Jože Zupič, gostič in gostilničar, Šimen Napret p. d. Brencel, sta prispevala k hrani in mezdi delavcev. Polčevi in Meškovi dediči, Elizabeta Holcapfel in mesarji so dajali hrano mizarjem in kamnosekom. — Cerkveni patronat tudi ni zaostal. Dovolil je iz svojih gozdov 388 hlovov različne debelosti in pa 738 lat. Vsa čast tedanjim župljanom za njih požrtvovalnosti!

Težko je sicer primerjati tedanje cene z današnjo valuto, vendar pa smelo trdimo, da je en delavec po takratnih razmerah bil za svoje delo vsaj toliko odškodovan, kot danes navaden dninar, ki dobiva na mezdi brez hrane 40 Din dnevno.

$40 \times 30 = 1200 \times 7 = 8400$ Din ali 33.600 kron, je žrtvoval vsak omenjeni tržanov v gradbene namene.

Res je, da niso bili vsi bogatini tako radodarni, zakaj poznamo še mnogo takratnih premožnih tržanov, kojih imena

niso zgoraj navedena. Zakaj ne, danes ne moremo presojevati, rajši se pečajmo z glavnim činiteljem, župnikom Prešernom, ki je vodil vse podjetje in nosil vso ogromno odgovornost. Ako pomislimo, kako vsiljivo, mučno natančno in birokratično je bilo takrat svetno oblastvo, ki je za vsako malenkost zahtevalo dolgozvezna poročila, nam bo jasno, koliko pisarjenja je imel mož, da je zadovoljil nepotrebne nadležne. Vrh vsega je pa še odstopil precejšen kos lepega župniškega vrta za stavbišče in razširjeno pokopališče.

Koncem koncev je pa še mnogo trpel, ker so se ključarji med seboj sprli. Mally in Pollak sta se zavzela iz nam neznanega vzroka proti Primožiču in ga kratkoma njegovih funkcij razrešila.

Ker je župnik ščitil Primožiča, je prišlo do pritožbe na namestništvo, ki je po dolgem preiskavanju razsodilo župniku in Primožiču v prid.

Ključarja sta se navidezno vdala, a nasprotstvo med njima in župnikom se ni poravnalo, dokler ni Prešern 1818. leta ostavil Tržič.

Poleg izčrpanja gmotnih sredstev je bilo to najbrže glavni ovir, da je ostal stolp nedodelan in se ni spopolnila nedostatna notranja oprava svetišča.

Župnik Zalokar je omislil sedanjo stolpno uro. Delo je prevzel Janez Morokuti 20. avg. 1828 in ga dovršil šele 20. marca 1829. Dasi je pile in potrebno železo daroval tedanji patron baron Dietrich (Dietrich), je vendarle veljala ura, neuračunljivi prehrano 3 delavcev, 700 gld. kov. den.

Jesen pozneje je pa postavil marmornato obhajilno mizo iz črnega vrhniškega marmorja, dočim je rudeči marmor lomljen v Grahovšah nad Lomom, toraj domače blago. Veljala je 700 gld. včevši ključavničarsko delo, katero je izvršil domačin Luka Texter.

(Dalje prihodnjič.)

Mrliška kronika.

1. Virnik Alojzija, služkinja, stara 72 let iz Bistrice, umrla 3. januarja.

2. Rozman Anton, otrok 1 dan star, umrl 13. jan.

3. Meglič Ignac, otrok, umrl po rojstvu 21. jan.

4. Schubert Ivan, 17 let star, sin vodje elektrarne, umrl 22. jan. pri Sv. Ani št. 78.

5. Smodej Magdalena, žena čevljarkega mojstra, Bistrice št. 38, stara 42 let, zapušča moža in 7 otrok; v več mesecev trajajoči hudi boleznini je mnogo trpela, kakor malo kak bolnik, a vse silne bolečine je prenašala potrpežljivo, pogosto je prejemala v bolnišni sv. zakramente in boguvdano zaspala v Gospodu 23. jan.

6. Mally Ivana, roj. Andolšek, vdova po Ivanu, trgovcu, stara 78 let, umrla 11. februarja v Tržiču na št. 93. Kot mlada dekle je dolgo vrsto let sodelovala pri cerkvenem pevskem zboru in s svojim močnim in globokim glasom mnogo prispevala k lepemu cerkvenemu petju. Bila je zvesta hči sv. Frančiška, rada je podpirala katoliško časopisje, zlasti »Cvetje«, glasilo tretjega reda. — R. I. P.

Razno.

Umrljivost otrok v detinski dobi je v naši župniji zelo velika. V l. 1905 je bilo 168 rojstev, od teh jih je 69 umrlo tekom prvih treh let po rojstvu, 6 je bilo mrtvo rojenih. L. 1915 je bilo rojstev 111, od teh 3 mrtvo rojeni, 48 jih je umrlo v treh letih po rojstvu; l. 1921 je bilo rojenih 116 otrok, od teh 3 mrtvi, 31 jih je pa že dosedaj umrlo. Torej umrje pri nas povprečno nad 37 procentov otrok v prvih treh letih, mrtvorojeni pa je povprečno dva in dve desetini procenta.

Poročeni pari. 1. Janez Kermelj, čevljar in Terezija Petelinšek, poročena 10. jan. — 2. Janez Bevc, delavec in Marija Česen, delavka, poročena 17. jan. — 3. Kristjan Meglič,

delavec in Marija Luskovnik, delavka, poročena 17. jan. — 4. Anton Mali, strojar in Gizela Korošec, privatna uradnica, por. 25. jan. — 5. Srečnik Stanislav in Cirila Bergant, delavka, por. 1. febr. — 6. Franc Andolšek, delavec in Frančiška Močnik, delavka, por. 31. jan. — 7. Franc Varšek, zidarski polir in Antonija Berger, por. 2. febr. — 8. Jožef Vidmar, trgovec in Marija Bohinc, por. 2. febr. — 9. Rudolf Kogoj, čevljar in Jožefa Tavčar, šivilja, por. 14. febr. — 10. Valentin Mlinar, delavec in Katarina Pavlin, delavka, por. 15. febr. — 11. Urbantschnig Henrik, delavec in Cvajnar Frančiška, delavka, por. 15. febr.

Prerod. Naš narod umira na strašni bolezni — alkoholizmu! Koliko zdravja, življenja, denarja in sreče uniči pri nas nezmerno uživanje alkoholnih pijač! Pijančevanje je najbolj črn list iz življenja našega naroda. Vsi, ki so še nekoliko poštene volje in ljubijo svoj narod, morajo sodelovati za treznost našega naroda. Glasilo protialkoholnega gibanja v Sloveniji je »Prerod«, glasnik za gojitev treznosti in pravno povzdigo naroda.

»Prerod« ima tudi prilogo »Zdravje«, kjer pišejo naši najboljši zdravniki poljudne članke iz zdravilstva. Mnogo bolezni in smrtnih slučajev nastane, ker naši ljudje niso poučeni v najjednostavnejših pravilih zdravstva. Zakaj pri nas umre toliko otrok v nežni mladosti? Zato, ker našim materam manjka pouka o negovanju dece. V listu »Prerod« in »Zdravje« se nudi ljudstvu potrebna izobrazba o alkoholnem vprašanju in o zdravilstvu. Vsaka družina naj ima ta list. Naroča se pri upravi »Preroda«, Ljubljana, Poljanski nasip št. 10. Stane letno 25 Din. Kdor ga ne more naročiti, naj si ga pa izposodi v naši Ljudski knjižnici.

Napredek katoliške vere se posebno lepo kaže na Angleškem. Tam so krivoverski vladarji v 16. in 17. stoletju katoliško cerkev skoro uničili; biti katoličan je veljalo za zločin, katoliške duhovnike in škofo so skoro vse pomorili ali izgnali. Dnaes pa šteje tam katoliška vera 2.030.855 duš. Lansko leto je bilo sprejetih odraslih v katoliško cerkev 12.796 ljudi, večinoma iz izobraženih krogov. Katoliki so v letu 1924 sezidali 46 novih cerkva, duhovskega naraščaja je skoro preveč, vsa semenišča so polna. Zanimivo je, da se na Angleškem zlasti inteligenca zelo živahno udeležuje verskega življenja. Tam ni med katoliki toliko napolizobražencev in takozvane »gospode«, ki bi se sramovala k spovedi, obhajilu in bala — nedeljske pridige —!

Župnijski list — podoben našemu Cerkvenemu glasniku — izdaja že tretje leto naš sosed onkraj planin in državne meje g. župnik v Borovljah v nemškem jeziku; list se imenuje »Ferlander Heimatsklänge«. Župnija Borovlje je dosti manjša kot tržiška in vendar vzdržuje svoj list — in prav dobro ga vzdržuje —.

Družinski list naj ima vsaka družina. H krstu naj babica ali botri vselej prinese seboj družinski list, da krstitelj iz njega povzame potrebne podatke za krstno knjigo in vpiše novorojenčka v družinski list. Družine, ki se prisele v Tržič, naj se zglasijo v župni pisarni, da jih vpišemo v knjgo družin (status).

Za »Terjake« (ob času godov sv. Servacija, Bonifacija in Pankracija) plača vsak posestnik od posestva v Tržiču po 6 Din cerkovniku. To je neke vrste bera, ki je v Tržiču od nekdaj v navadi. Včasih je znašala 20 kr; cerkveno predstojništvo je sedaj z ozirom na spremenjene razmere določilo 6 dinarjev.

Uredniška listnica. Marčeva številka obsega zopet samo 4 strani, ker je bilo pri zadnjih dveh številkah preveč primanjkljaja. Februarska številka Cerkvenega glasnika je popolnoma pošla.

V kritje tiskovnih stroškov nameravamo prinašati v prihodnje tudi inserate. Tvrdke, ki bi želele v našem listu inserirati, naj se zglasijo v župni pisarni.